

необхідно продовжувати надавати допомогу.

Таким чином, на підставі проведеного дослідження домедичної допомоги при ДТП, показано, що існуючі недоліки в системі медичної допомоги та взаємодії відомств можуть бути подолані шляхом розробки заходів щодо зниження травматизму за ефективної координації діяльності регіональних, місцевих органів влади та самоврядування, громадських інститутів, проведення спеціальних наукових досліджень, вивчення практичного досвіду у нашій країні та за кордоном. При цьому заходи мають розроблятися у двох напрямках: надання медичної допомоги; організація взаємодії відомств щодо зниження травматизму за ДТП.

Список використаних джерел:

1. Гірін І.В. Особливості надання долікарської допомоги при ДТП в умовах воєнного стану. *Безпека дорожнього руху в умовах воєнного стану*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. Кривий Ріг, 2022. 148 с.

2. Тарасюк, В. С., Пашковська Т.В. Травми ДТП при непристебнутому ремені безпеки. *Актуальні питання медичної допомоги в умовах війни на сході України, цивільних умовах, психологічна реабілітація*: зб. матеріалів доп. учасників. Вінниця. Полісся, 2017. С. 103-108.

Воліков Т. А.,

докторант кафедри криміналістики та домедичної підготовки

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ЩОДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ СЛІДЧИМ

Під спеціальними знаннями у кримінальному провадженні розуміють сукупність теоретичних знань і практичних умінь та навичок у галузі науки, техніки, мистецтва чи ремесла, набутих у результаті спеціальної теоретичної підготовки або професійного досвіду роботи, що використовуються з метою розкриття, розслідування та попередження злочинів [1, с. 14; 2, с. 14]. Тісний зв'язок спеціальних знань із суб'єктом, у якому вони знаходять своє втілення, актуалізує питання визначення кола таких суб'єктів – носіїв спеціальних знань, а також суб'єктів, які хоча й не володіють спеціальними знаннями, але мають процесуальне право застосовувати знання спеціалістів.

Ми приєднуємось до думки науковців, які поділяють суб'єкти використання спеціальних знань на групи в залежності від їх процесуального положення: а) державні органи і посадові особи, які ведуть процес: суд,

суддя, прокурор, слідчий, дізнавач. Це основні суб'єкти, без яких неможлива кримінально-процесуальна діяльність. Дані суб'єкти наділені правом використовувати спеціальні знання в процесі доказування, а також безпосередньо чи опосередковано їх застосовувати; б) фахівці, які мають процесуальні права та обов'язки, обумовлені наявністю у них спеціальних знань (спеціаліст, експерт, керівник експертної установи); в) фахівці, які не мають процесуальних прав та обов'язків (ревізор, технічний інспектор та ін.) та у провадженні виступають як свідки; г) інші учасники процесу (захисник, підозрюваний, потерпілий та його представники) [1, с. 38].

Розглядаючи першу групу суб'єктів, які використовують спеціальні знання, необхідно відзначити їх роль у кримінально-процесуальному доказуванні. Безпосереднє значення застосування спеціальних знань слідчим можна розглядати як самостійну форму. За вимогами кваліфікаційних характеристик слідчий – юрист, тобто спеціаліст у юриспруденції, і володіння спеціальними знаннями в інших галузях для нього необов'язкове. Ті основи неправових наук, що він одержав в процесі навчання (історія, філософія, судова бухгалтерія та інші), не можна назвати спеціальними знаннями. Типовими для слідчого є знання юридичного характеру, основу яких складають знання теорії правових дисциплін і, зокрема норм кримінально-процесуального права.

З огляду на складність цієї проблеми, багатоплановість розв'язування з її допомогою завдань, можна виділити природно-наукові відомості, які використовуються в процесі доказування. Закон не забороняє суб'єкту доказування опанувати спеціальні знання, у тому числі і техніко-криміналістичні, з метою застосування їх у своїй роботі. Чим глибше знання слідчого, тим ефективніше він вирішить питання, що виникають в процесі розслідування. Але процесуальні наслідки застосування таких знань, доказове значення отриманої з їхньою допомогою інформації, будуть залежати від правового положення цих учасників кримінального процесу, характеру розв'язуваного завдання й отриманих результатів.

Суб'єкти, які здійснюють доказування, вправі застосовувати власні спеціальні знання, однак це застосування повинне мати визначені межі. На даний час спеціальні знання застосовуються слідчим в основному для збирання доказів, тобто для їх виявлення, фіксації і вилучення. Однак з метою дослідження доказів спеціальні знання застосовуються слідчим ще не досить широко, що обумовлено відсутністю в теорії і практиці єдиної думки про можливість такого застосування. Слідчий не в повній мірі компетентний проводити дослідження, яке б закінчувалося побудовою висновків на основі оцінки виявлених ознак об'єкта, оскільки той не може бути джерелом відомостей про факти.

На нашу думку, в процесі дослідження речових доказів спеціальні знання можуть бути використані у двох варіантах: у першому, дослідження обмежується виявленням ознак предмета; у другому, з виявленням ознак предмета воно лише починається, а центр уваги переноситься на оцінку ознак

і побудову висновків. Тому, якщо в процесі самостійного застосування слідчим спеціальних знань виявлена якась важлива ознака предмета і на цьому дослідження закінчується, то, виходячи із зазначеного вище, носієм можливої доказової інформації є об'єкт, а джерелом доказів – протокол слідчої (розшукової) дії, в якому відображені важливі ознаки об'єкту. Якщо ж виявлені факти є тільки підставою для якогось висновку, наприклад про тотожність, що у свою чергу стає доказовим фактом, то носієм доказової інформації – джерелом доказу буде висновок експерта. Здається, що очевидність виявленої інформації не тільки для слідчого, але й для всіх основних учасників кримінального процесу, – той критерій, що визначає обсяг і зміст дослідження, проведеного слідчим у ході слідчої (розшукової) дії. При чому у протоколі фіксуються тільки висновки, пов'язані з виявленням і фіксацією ознак досліджуваних об'єктів. Наприклад, слідчий вправі констатувати факт виявлення сліду пальця руки на досліджуваному об'єкті (форма, розмір). Висновки ж, побудовані на основі оцінки ознак (наприклад, придатності для ідентифікації відбитків пальців), скільки б очевидні вони не були, у протоколі не фіксуються, а відображаються в ньому шляхом такого опису ознак (тип, вид візерунка), що дозволяє прийти до даних висновків. Обґрунтованість відомостей, встановлених слідчим у процесі дослідження об'єктів, визначається судом. Якщо ж у суду виникає сумнів у їхній достовірності, то він може призначити відповідну експертизу.

Слідчий перетворює об'єктивно існуючі зв'язки і явища, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення, у кримінально-процесуальну форму шляхом протоколювання та інших засобів фіксації. Цілком очевидно, що процес перетворення фактичних даних (об'єктивно існуючих явищ) можна простежити при огляді місця події, слідчому експерименті та інших слідчих (розшукових) діях: сприйняття фізичних ознак і стану матеріальних об'єктів формує у свідомості слідчого пізнавальний образ, що трансформується потім у протокольний опис. Оскільки слідчий не тільки збирає, а й перевіряє та оцінює докази, варто позначити його діяльність, як формування доказів – кінцевого результату доказування.

З урахуванням вищевказаного, можна зазначити, що в остаточному підсумку головним суб'єктом, що здійснює формування та використання доказів, є слідчий (дознавач). Причому у випадку виникнення необхідності в застосуванні спеціальних знань і науково-технічних засобів, зазначене вище формування здійснюються ним за допомогою знань інших фахівців. На думку Г. С. Бідняк та І. В. Пирога, відповідно до форм використання спеціальних знань та чинного законодавства, суб'єктами, які ними володіють є експерт (ст. 69 КПК) і спеціаліст (ст. 71 КПК) [2, с. 14]. Свої власні спеціальні знання слідчий може застосовувати в ході розслідування в тій мірі, в якій це не носить характер висновку і не відображається в доказах у матеріалах провадження. Тобто у підсумку можемо зазначити, що слідчий (дознавач) не є суб'єктом застосування спеціальних знань.

Список використаних джерел:

1. Кузьмічов В.С., Пиріг І.В. Використання спеціальних знань при розслідуванні розкрадань вантажів на залізничному транспорті: монограф. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2008. С. 165.

2. Бідняк Г.С., Пиріг І.В. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 134 с.

Вольтобрісов А. В.,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Черненко А.П.,
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**АДВОКАТСЬКА ТАЄМНИЦЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Питання забезпечення міжнародної та національної безпеки на сьогоднішній день є без перебільшення актуальними. Особливої актуальності набувають питання забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану. Серед складових національної безпеки певне місце займає безпека людини, яка охоплює доволі чисельні аспекти. Одним з таких аспектів є безпека в сфері кримінальної процесуальної діяльності, де законодавством передбачені певні засоби забезпечення безпеки учасників кримінального провадження. Захист підозрюваного, можна віднести до засобів забезпечення безпеки підозрюваного, бо захист покликаний захистити підозрюваного від необґрунтованого та безпідставного його обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення, що є небезпечним для підозрюваного. Захист пов'язаний з необхідністю оперування інформацією, що за певних обставин трансформується у докази. Робота з доказами потребує певної підготовки, тому захист із залученням захисника-адвоката є бажаним. Але захисник сам без інформації, отриманої від підозрюваного не здатен ефективно здійснювати свою діяльність. У зв'язку з цим адвокатська таємниця, що становить важливу умову довіри підозрюваного до адвоката, є дуже потужним механізмом у захисті підозрюваного та й у забезпеченні його